

Predbežná správa z prieskumu o rodovo podmienenom násilí v slovenskej komunite nepočujúcich

2024

Krajina:

Slovensko

Autori:

Marek Kanaš, riaditeľ

Bc. Diana Majerčáková, projektová pracovníčka

Organizácia:

Innosign s.r.o.

Verzia:

2.0 (opravená, 12.03.2026)

Pôvodná verzia: 1.0 (04.01.2025)

Obsah

1. Zhrnutie	3
2. Metodológia	4
2.1. <i>Dotazníkový nástroj a adaptácia</i>	4
2.2. <i>Prvky prístupnosti</i>	4
2.3. <i>Zber dát a veľkosť vzorky</i>	5
2.4. <i>Metodológia analýzy</i>	5
2.5. <i>Informovaný súhlas a ochrana údajov</i>	6
2.6. <i>Etické vyhlásenie</i>	7
2.7. <i>Obmedzenia</i>	7
3. Demografický profil	8
3.1. <i>Vekové rozloženie</i>	8
3.2. <i>Rodové zastúpenie</i>	8
3.3. <i>Status postihnutia</i>	9
3.4. <i>Sexuálna orientácia</i>	9
3.5. <i>Geografické rozloženie</i>	9
4. Analýza skúseností s násilím	10
5. Správanie pri vyhľadávaní pomoci	11
5.1. <i>Na koho sa obeť obrátili</i>	11
5.2. <i>Skúsenosti s prijatou podporou</i>	11
5.3. <i>Záujem o budúcu podporu</i>	11
5.4. <i>Dôvody nevyhľadania podpory</i>	12
6. Diskusia a odporúčania	13
6.1. <i>Kľúčové body diskusie</i>	13
6.2. <i>Porovnávací analýza</i>	13
6.3. <i>Odporúčania</i>	13
7. Záver	14
8. Referencie	15
9. Príloha A: Dotazníkový nástroj	16
10. Príloha B: Záznam opráv (v2.0 vs v1.0)	17

1. Zhrnutie

Táto správa prezentuje zistenia z predbežného prieskumu uskutočneného medzi 23. novembrom 2024 a 15. decembrom 2024, skúmajúceho rodovo podmienené násilie (GBV) v slovenskej komunite nepočujúcich. Prieskum zhromaždil údaje od 103 platných respondentov prostredníctvom anonymného online dotazníka, ktorý bol sprístupnený v slovenskom posunkovom jazyku (SPJ) a zjednodušenej písanej slovenčine.

Kľúčové zistenia:

- 44 osôb (42,7 %) uviedlo skúsenosť s násilím
- 37 žien (84,1 %) z hlásených prípadov násilia
- Iba 13 obetí (29,5 %) vyhľadalo pomoc
- 30 obetí (68,2 %) vyjadrilo záujem o podporné služby

Demografický profil:

- 85 účastníkov (82,5 %) sa identifikovalo ako nepočujúci, 16 (15,5 %) ako nedoslýchaví
- 69 žien (67,0 %), 23 mužov (22,3 %), 7 nebinárnych (6,8 %), 4 neuviedli (3,9 %)
- Transrodová identita: 8 účastníkov (7,8 %) sa identifikovalo ako transrodové osoby (6 trans žien, 2 trans muži)
- Sexuálna orientácia: 67 heterosexuálnych (65,0 %), 15 asexuálnych (14,6 %), 7 bisexuálnych (6,8 %), 5 homosexuálnych (4,9 %), 4 pansexuálne (3,9 %), 5 iných/neuviedli (4,9 %)
- Najvyššia účasť z vekových skupín: 28 ľudí vo veku 31 – 40 (27,2 %) a 27 ľudí vo veku 41 – 50 (26,2 %)
- Geografické rozloženie: 24 z Bratislavského kraja (23,3 %), 16 z Nitrianskeho kraja (15,5 %), 15 z Prešovského kraja (14,6 %)

Identifikované kritické problémy:

- Výrazný rozdiel medzi 44 osobami, ktoré zažili násilie, a iba 13, ktoré vyhľadali pomoc
- Obmedzené povedomie o tom, čo predstavuje násilie
- 21 ľudí (70,0 %) požiadalo o odborné poradenstvo a 20 (66,7 %) o osobné podporné skupiny
- Potreba špecializovaných služieb s prístupom v posunkovom jazyku

Hlavné potreby podpory (z 30, ktorí vyjadrili záujem):

- 21 ľudí požiadalo o odborné poradenstvo
- 20 ľudí chcelo osobné podporné skupiny
- 18 ľudí chcelo workshopy (povedomie o traume, závislosť, diagnostika)
- 16 ľudí chcelo online podporné skupiny
- 16 ľudí chcelo Kaviareň posunkového jazyka
- 14 ľudí chcelo svojpomocné zdroje (webová stránka s vysvetleniami a tipmi v SPJ)
- 13 ľudí chcelo tvorivé činnosti (maľovanie, písanie, tanec)

- 11 ľudí chcelo live chat podporu
- 9 ľudí chcelo jógu
- 7 ľudí chcelo koučovanie
- 5 ľudí chcelo knižný klub

Tento prieskum odhaľuje naliehavé potreby v slovenskej komunite nepočujúcich v oblasti prevencie násilia a podporných služieb. Hoci je predbežného charakteru, tieto zistenia poskytujú kľúčové poznatky pre vývoj cielených intervencií a budú informovať budúce iniciatívy európskeho projektu zamerané na zriadenie špecializovaných podporných služieb pre slovenskú komunitu nepočujúcich.

Výsledky zdôrazňujú dôležitosť vytvorenia prístupných, kultúrne vhodných systémov podpory a zároveň poukazujú na potrebu širšieho vzdelávania o rozpoznávaní násilia a jeho prevencii v komunite.

2. Metodológia

2.1. Dotazníkový nástroj a adaptácia

Dotazníkový nástroj bol pôvodne vyvinutý organizáciou Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT), švédskou národnou linkou pomoci a podpornou službou pre používateľov posunkového jazyka. Pôvodný nástroj NKJT sa zameriaval konkrétne na sexuálne zneužívanie v detstve a cieľovou skupinou boli mladší respondenti. So súhlasom NKJT a nášho projektového partnera Turkoois (NL) bol nástroj adaptovaný organizáciou Innosign (SK) pre slovenský kontext s nasledujúcimi kľúčovými úpravami:

- **Rozšírený záber:** Zameranie bolo rozšírené zo sexuálneho zneužívania detí na všetky formy rodovo podmieneného násilia (fyzické, emocionálne, sexuálne, online, zneužitie majetku/peňazí a zanedbávanie), čo odráža širšie potreby hodnotenia požadované pre plánovaný európsky projekt.
- **Vekové rozpätie:** Cieľová populácia bola rozšírená z detí/mladých ľudí na všetky vekové skupiny (13+), čo umožnilo celokomunitné hodnotenie výskytu.
- **Kultúrna adaptácia:** Otázky a možnosti odpovedí boli prispôsobené tak, aby odrážali slovenský kontext, vrátane slovenského regionálneho členenia a miestne relevantných podporných služieb a organizácií.
- **Hodnotenie potrieb podpory:** Možnosti typov podpory boli prispôsobené tak, aby zahŕňali kultúrne relevantné formáty, ako napríklad Kaviareň posunkového jazyka, komunitný formát vzájomnej podpory.

Adaptovaný dotazník obsahoval 15 otázok usporiadaných do štyroch sekcií: demografické údaje a identita (otázky 1 – 6), skúsenosti s násilím (otázky 7 – 9), správanie pri vyhľadávaní pomoci (otázky 10 – 12) a potreby podpory (otázky 13 – 15).

2.2. Prvky prístupnosti

Na zabezpečenie plnej prístupnosti pre nepočujúcich a nedoslýchavých respondentov bola ku každej otázke priložené vysvetľujúce video v slovenskom posunkovom jazyku (SPJ), nahrané nepočujúcim prezentujúcim. Celkovo bolo vytvorených 15 individuálnych

videí v posunkovom jazyku, ktoré boli vložené priamo do dotazníka Google Forms. Každé video obsahovalo text otázky, možnosti odpovede a kontextové vysvetlenia v SPJ.

Okrem toho bol na začiatku dotazníka zahrnutý úvodný videozáznam vysvetľujúci účel prieskumu, definície typov násilia a proces súhlasu. Všetok písaný text bol zostavený na úrovni jazyka A2/B1, aby bolo zabezpečené porozumenie respondentmi, pre ktorých je písaná slovenčina druhým jazykom.

Pred každou otázkou súvisiacou s násilím bol poskytnutý vzdelávací informačný rámček uvádzajúci a definujúci šesť foriem násilia zahrnutých v prieskume:

- Fyzické (bitie, kopanie, bodanie, štipanie atď.)
- Emocionálne (ponižovanie, manipulácia, izolácia, zastrašovanie, kontrola, žiarlivosť, poškodzovanie majetku, prenasledovanie atď.)
- Sexuálne (znásilnenie, napadnutie, vynútené sexuálne akty, pomstová pornografia, sexting atď.)
- Online (kyberšikana, prenasledovanie, nenávistné prejavy atď.)
- Zneužitie majetku/peňazí (kontrola, konfiškácia, nútenie do dlhov atď.)
- Zanedbávanie (nedostatok jedla, nedostatok lásky alebo pozornosti atď.)

2.3. Zber dát a veľkosť vzorky

Prieskum bol distribuovaný online prostredníctvom Google Forms medzi 23. novembrom a 15. decembrom 2024. Celkovo bolo prijatých 104 odpovedí. Jeden záznam bol vylúčený z analýzy z dôvodu zjavne nekonzistentných a nevážnych odpovedí (napr. tvrdenie, že má 80+ rokov, je CODA, trans žena a pansexuál súčasne; uvedenie politickej osobnosti ako zdroja vyhľadanej pomoci; a protirečivé odpovede naprieč viacerými otázkami). Výsledkom bola konečná vzorka 103 platných respondentov.

Odhadovaná populácia nepočujúcich používateľov posunkového jazyka na Slovensku je približne 4 000 (na základe údajov z národného registra a odhadov komunity). Vzorka 103 respondentov predstavuje 2,58 % tejto cieľovej populácie. Hoci je táto veľkosť vzorky menšia ako tradičné štatistické požiadavky na inferenciu na úrovni populácie, niekoľko faktorov podporuje jej platnosť ako predbežného, prieskumného výskumu:

- Prieskum bol prístupný v slovenskom posunkovom jazyku, čím sa odstránila významná bariéra účasti
- Respondenti boli rozložení vo všetkých ôsmich slovenských krajoch plus respondenti žijúci v zahraničí
- Komunita nepočujúcich na Slovensku je ťažko dostupná populácia s obmedzeným prístupom k bežnému výskumu
- Štúdia je výslovne pozicionovaná ako hodnotenie potrieb, nie ako epidemiologická štúdia

2.4. Metodológia analýzy

Analýza údajov bola vykonaná kombináciou automatizovaných a manuálnych metód. Úvodné deskriptívne štatistiky boli generované pomocou nástrojov s podporou umelej

inteligencie, konkrétne veľkého jazykového modelu (LLM) v kombinácii s pipeline Retrieval-Augmented Generation (RAG) naprogramovaným na dotazovanie surových údajov odpovedí uložených v tabuľke Excel. Tento prístup umožnil rýchle krížové tabuľky a identifikáciu vzorcov naprieč 15-premenným datasetom.

Avšak overenie analýzy generovanej umelou inteligenciou oproti surovým údajom odhalilo viacero nezrovnalostí v pôvodnom výstupe (verzia 1.0 tejto správy). Tieto zahŕňali nesprávne celkové počty, vynechanie celých kategórií odpovedí (najmä asexuálnych a pansexuálnych orientácií), nesprávne regionálne rozloženie a zavedenie kategórií potrieb podpory, ktoré v pôvodnom dotazníkovom nástroji neexistovali. Kompletný zoznam opráv je uvedený v Prílohe B.

Pre túto opravenú verziu (2.0) boli všetky štatistiky nezávisle prepočítané priamo zo surových údajov prieskumu pomocou skriptov na spracovanie údajov v Pythone, pričom každý údaj bol overený oproti zdrojovej tabuľke. Počas celého procesu bola aplikovaná ľudská kontrola na zabezpečenie správnej interpretácie v kultúrnom a jazykovom kontexte slovenskej komunity nepočujúcich.

Poznámka o transparentnosti: Nezrovnalosti zistené v analýze generovanej umelou inteligenciou zdôrazňujú dôležitosť dôsledného ľudského overenia pri používaní nástrojov umelej inteligencie na analýzu výskumných údajov. Zatiaľ čo metódy s podporou umelej inteligencie môžu výrazne urýchliť úvodné spracovanie údajov, nemali by sa používať ako jediná analytická metóda, najmä pri citlivom výskume zahŕňajúcom marginalizované komunity.

2.5. Informovaný súhlas a ochrana údajov

Informovaný súhlas bol získaný od všetkých účastníkov pred zberom údajov. Úvodná stránka dotazníka obsahovala podrobné vyhlásenie o súhlase v písanej slovenčine aj v slovenskom posunkovom jazyku (video), ktoré informovalo účastníkov o:

- **Účel:** Prieskum bol opísaný ako zhromažďovanie údajov o rodovo podmienenom násilí v slovenskej komunite nepočujúcich s cieľom podporiť európsky projekt na implementáciu špecifických podporných služieb.
- **Anonymita:** Účastníci boli výslovne informovaní, že dotazník je anonymný („DOTAZNÍK JE ANONYMNÝ!“).
- **Spracovanie údajov:** Text súhlasu uvádzal, že dotazník bude spracovaný a analyzovaný spoločnosťou Innosign s.r.o., že všetky údaje a osobné informácie budú anonymizované a že počas celého procesu bude dodržaná zhoda s GDPR.
- **Použitie údajov:** Účastníci boli informovaní, že výsledky analýzy budú použité pre plánovaný európsky projekt zameraný na prospech komunity nepočujúcich na Slovensku.
- **Dobrovoľná účasť:** Pokračovaním vo vypĺňaní dotazníka účastníci vyjadrili svoj súhlas. V žiadnom okamihu neboli zhromaždené identifikačné údaje.

Celý text súhlasu (v slovenčine) znel:

"Na základe rozhovorov s nepočujúcimi ženami a mužmi, ktoré zažili rôzne formy násillia, sa Innosign snaží uskutočniť krátky prieskum o rodovo podmienom násillí v slovenskej komunite nepočujúcich. Výsledky tohto prieskumu, ktorý sa uskutoční alebo sa už uskutočnil aj v iných krajinách, podpora európsky projekt na mapovanie rodovo motivovaného násillia v komunite nepočujúcich a vykonávanie opatrení, ako je napríklad zriadenie osobitných podporných služieb.

DOTAZNÍK JE ANONYMNÝ!

Dotazník bude spracovaný a analyzovaný pod innosign s.r.o. a všetky vaše dáta a údaje budú anonymizované. V priebehu celého postupu je dodržaná súlad s GDPR. Po využití dát a analýz budú odovzdané výsledky nového plánovaného európskeho projektu, ktorý bude prospešný pre nepočujúcu komunitu na Slovensku.

Ďakujeme za zapojenie sa do iniciatívy, v ktorej sa snažíme zlepšiť podmienky pre obeť a prevenciu násillia v komunite nepočujúcich."

2.6. Etické vyhlásenie

Tento prieskum bol vykonaný ako aplikované hodnotenie potrieb v rámci plánovaného európskeho projektu, nie ako formálny akademický výskum. Nebolo žiadané formálne preskúmanie etickou komisiou, pretože štúdiu realizovala neakademická organizácia (Innosign s.r.o.) na účely rozvoja programu.

Napriek tomu boli počas celého výskumného procesu dodržiavané nasledujúce etické princípy:

- **Anonymita:** Neboli zhromaždené žiadne osobne identifikovateľné informácie. Platforma Google Forms nezaznamenáva e-mailové adresy ani IP adresy, keď je nakonfigurovaná na anonymné odpovede.
- **Informovaný súhlas:** Všetci účastníci dostali jasné vysvetlenie účelu prieskumu, postupov nakladania s údajmi a ich práva kedykoľvek ukončiť účasť, a to v písanej slovenčine aj v slovenskom posunkovom jazyku.
- **Súlad s GDPR:** Spracovanie údajov bolo v súlade s nariadením EÚ o ochrane osobných údajov (nariadenie 2016/679).
- **Nepoškozovať:** Prieskum bol navrhnutý s citlivosťou k predmetu. Otázky boli formulované starostlivo a v prístupnom jazyku. Účasť bola dobrovoľná a respondenti mohli preskočiť sekcie alebo kedykoľvek ukončiť.
- **Citlivosť voči komunite:** Vzhľadom na malú veľkosť slovenskej komunity nepočujúcich (približne 4 000 nepočujúcich používateľov posunkového jazyka) bola pri vykazovaní venovaná osobitná pozornosť tomu, aby kombinácie demografických premenných nemohli byť použité na identifikáciu jednotlivých respondentov.
- **Minimalizácia údajov:** Boli zhromaždené iba údaje potrebné na hodnotenie potrieb. Neboli vyžiadané podrobné naratívne výpovede o násillí.

2.7. Obmedzenia

Pri interpretácii zistení je potrebné zvážiť niekoľko obmedzení:

- **Skreslenie samoselekciiu:** Ako online prieskum distribuovaný cez komunitné siete môže vzorka nadmerne zastupovať jednotlivcov, ktorí sú digitálne prepojení a majú silnejšie väzby na organizácie komunity nepočujúcich.
- **Rozpoznávanie násilia:** Významným obmedzením je zjavná ťažkosť mnohých respondentov pri rozpoznávaní alebo označovaní svojich skúseností ako násilia, napriek podrobným vysvetleniam poskytnutým vo formáte videa aj písaného textu. To naznačuje, že uvádzaný výskyt (42,7 %) môže podhodnocovať skutočnú mieru.
- **Overovanie online odpovedí:** Prirodzená ťažkosť pri overovaní online odpovedí znamená, že niektoré odpovede môžu byť nespoľahlivé. Jeden záznam bol vylúčený pre zjavne nevážne odpovede, ale jemnejšie nezrovnalosti môžu pretrvávajúť.
- **Veľkosť vzorky:** Hoci 103 respondentov predstavuje zmysluplný podiel (2,58 %) odhadovanej populácie nepočujúcich používateľov posunkového jazyka na Slovensku, vzorka je príliš malá na robustné analýzy podskupín alebo zovšeobecnenie na úrovni populácie.
- **Prierezový dizajn:** Ako jednorazový prieskum nemôžu údaje stanoviť kauzalitu ani sledovať zmeny v čase.
- **Adaptácia nástroja:** Dotazníkový nástroj bol adaptovaný z nástroja pôvodne navrhnutého pre iný kontext (sexuálne zneužívanie detí vo Švédsku). Hoci adaptácia rozšírila záber a bola preskúmaná z hľadiska kultúrnej vhodnosti, nebola formálne validovaná pre slovenskú populáciu nepočujúcich.

Údaje poskytujú cenné prvotné poznatky pre rozvoj programu, hoci výsledky by mali byť interpretované skôr ako orientačné než definitívne pre širšiu populáciu nepočujúcich.

3. Demografický profil

Prieskum zhromaždil odpovede od 103 účastníkov, zastupujúcich rôznorodé demografické údaje naprieč vekom, rodom a statusom postihnutia v rámci slovenskej komunity nepočujúcich a nedoslýchavých.

3.1. Vekové rozloženie

Väčšina respondentov spadala do stredných vekových kategórií. Vekové rozloženie ukazuje, že 28 účastníkov (27,2 %) bolo vo veku 31 – 40 rokov, nasledovaných 27 účastníkmi (26,2 %) vo vekovej skupine 41 – 50. Mladí dospelí vo veku 18 – 25 tvorili 23 účastníkov (22,3 %), zatiaľ čo 14 respondentov (13,6 %) bolo vo veku 26 – 30 rokov. Prieskum zahŕňal aj 7 účastníkov (6,8 %) vo veku 51 – 60, 2 účastníkov (1,9 %) vo veku 13 – 17 a 3 účastníkov (2,9 %) v iných vekových kategóriách.

3.2. Rodové zastúpenie

Ženy tvorili najväčšiu skupinu respondentov so 69 účastníčkami (67,0 %), zatiaľ čo muži tvorili 23 účastníkov (22,3 %). Prieskum tiež zahŕňal 7 nebinárnych osôb (6,8 %) a 4 účastníkov (3,9 %), ktorí si zvolili neuviesť svoju rodovú identitu.

Pokiaľ ide o transrodovú identitu, 8 účastníkov (7,8 %) sa identifikovalo ako transrodové osoby — 6 ako trans ženy (5,8 %) a 2 ako trans muži (1,9 %). Hoci je tento podiel vyšší ako odhady pre bežnú populáciu, dôverný a anonymný charakter prieskumu mohol poskytnúť bezpečný priestor pre jednotlivcov na slobodné vyjadrenie svojej identity.

3.3. Status postihnutia

Väčšina účastníkov sa identifikovala ako nepočujúci, pričom 85 respondentov (82,5 %) patrilo do tejto kategórie. Okrem toho sa 16 účastníkov (15,5 %) identifikovalo ako nedoslýchaví. Malú časť respondentov tvoril 1 CODA (dieťa nepočujúceho dospelého) a 1 hluchoslepý jedinec (po 1,0 %).

3.4. Sexuálna orientácia

Heterosexuálni jedinci predstavovali najväčšiu skupinu so 67 respondentmi (65,0 %). Druhou najväčšou skupinou boli asexuálni účastníci s 15 respondentmi (14,6 %), nasledovaní 7 bisexuálnymi účastníkmi (6,8 %), 5 homosexuálnymi respondentmi (4,9 %) a 4 pansexuálnymi účastníkmi (3,9 %). Päť účastníkov (4,9 %) uviedlo iné odpovede alebo nechcelo uviesť svoju sexuálnu orientáciu.

Relatívne vysoký podiel asexuálnych respondentov (14,6 %) je pozoruhodné zistenie, ktoré si vyžaduje ďalšie skúmanie, najmä vzhľadom na známe prepojenie medzi skúsenosťami so sexuálnym násilím a asexuálnou identitou v niektorej výskumnej literatúre.

3.5. Geografické rozloženie

Prieskum zachytil odpovede zo všetkých ôsmich slovenských krajov, s najvyšším zastúpením z Bratislavského kraja s 24 respondentmi (23,3 %), nasledovaného Nitrianskym krajom so 16 účastníkmi (15,5 %) a Prešovským krajom s 15 účastníkmi (14,6 %). Trenčiansky kraj prispel 11 respondentmi (10,7 %) a ďalších 11 respondentov (10,7 %) žilo v zahraničí. Ostatní účastníci boli rozložení v Trnavskom kraji 9 (8,7 %), Žilinskom kraji 8 (7,8 %), Košickom kraji 5 (4,9 %) a Banskobystrickom kraji 4 (3,9 %).

4. Analýza skúseností s násilím

Z celkového počtu 103 respondentov 44 osôb (42,7 %) uviedlo skúsenosť s nejakou formou násillia, zatiaľ čo 59 účastníkov (57,3 %) neuviedlo žiadnu skúsenosť s násillím.

Je však dôležité poznamenať, že tieto čísla nemusia odrážať úplnú realitu násillia v komunite. Počas následných rozhovorov s niektorými účastníkmi sme zistili, že mnohí jednotlivci mali ťažkosti s rozpoznávaním alebo označovaním svojich skúseností ako násillia.

Prieskum identifikoval rôzne formy násillia, pričom mnohí respondenti zažili viaceré typy:

Druh násillia	Počet	% všetkých respondentov (N=103)
Emocionálne	28	27.2%
Fyzické	26	25.2%
Sexuálne	18	17.5%
Online	13	12.6%
Zneužitie majetku/peňazí	13	12.6%
Zanedbávanie	8	7.8%

Pokiaľ ide o vek pri prvej skúsenosti s násillím:

Vekové rozpätie	Počet	% všetkých respondentov (N=103)
13 – 17 rokov	13	12.6%
18 – 24 rokov	11	10.7%
25 – 30 rokov	6	5.8%
5 – 12 rokov	5	4.9%
0 – 4 roky	3	2.9%
41 – 50 rokov	3	2.9%
36 – 40 rokov	2	1.9%
81+ rokov	1	1.0%

Údaje ukazujú, že ženy zažili neúmerne vyššiu mieru násillia:

Rod	Obete násillia	% obetí (N=44)
Ženy	37	84.1%
Muži	4	9.1%
Nebinárni	2	4.5%
Nechcel/a uviesť	1	2.3%

Pre budúci výskum odporúčame zahrnúť otázky o vzťahu medzi obeťami a páchatel'ami, keďže tento údajový bod bol prítomný v pôvodnom nástroji NKJT, ale nebol zahrnutý do adaptovanej verzie.

5. Správanie pri vyhľadávaní pomoci

Zo 44 osôb, ktoré zažili násilie, 13 respondentov (29,5 %) vyhľadalo pomoc, zatiaľ čo 31 osôb (70,5 %) nevyhľadalo žiadnu pomoc.

5.1. Na koho sa obeť obrátili

Medzi 13, ktorí vyhľadali pomoc (respondenti mohli vybrať viacero možností):

Zdroj pomoci	Počet
Rodina/Priatelia	9
Počujúci psychológ/-ička	5
Všeobecný lekár	2
Polícia	2
Nemocničný lekár	2
Iná organizácia (útulok, podpora obetí, starostlivosť o mládež)	2
Učiteľ/-ka	1
Kolega/-yňa	1
Skupina žien	1
Partia	1

Pozoruhodné je, že žiadni respondenti neuviedli kontaktovanie nepočujúceho psychológa alebo podpornej organizácie špecifickej pre komunitu nepočujúcich, hoci tieto boli k dispozícii ako možnosti odpovede.

5.2. Skúsenosti s prijatou podporou

Z 13, ktorí vyhľadali pomoc:

Hodnotenie skúsenosti	Počet
Veľmi dobré	4
Dobré	4
Veľmi zlé	3
Neutrálne	1
Zlé	1

Zatiaľ čo 8 z 13 (61,5 %) hodnotilo svoju skúsenosť pozitívne, 4 z 13 (30,8 %) ju hodnotili negatívne. Táto polarizácia naznačuje veľmi nekonzistentnú kvalitu podporných služieb.

5.3. Záujem o budúcu podporu

30 účastníkov (68,2 %) vyjadrilo záujem o získanie dodatočnej podpory. Ich konkrétne potreby:

Typ podpory	Počet	% (N=30)
Odborné poradenstvo	21	70.0%
Osobná podporná skupina	20	66.7%

Workshop (trauma, závislosť, diagnostika)	18	60.0%
Online podporná skupina	16	53.3%
Kaviareň posunkového jazyka	16	53.3%
Svojpomoc (webová stránka v SPJ)	14	46.7%
Tvorivé činnosti	13	43.3%
Live chat podpora	11	36.7%
Jóga	9	30.0%
Koučovanie	7	23.3%
Knižný klub	5	16.7%

5.4. Dôvody nevyhľadania podpory

Medzi 14 respondentmi, ktorí nechceli podporu:

Dôvod	Počet
Viera v sebestačnosť	6
Obava z reakcie komunity/rodiny	3
Nedôvera v účinnosť pomoci	3
Nechcel/a odpovedať	3
Strach z páchatela	2
Strach, že mi neuveria	2
Negatívne skúsenosti s hľadaním pomoci	2
Strach z odvety	1
Kultúrne alebo náboženské dôvody	1
Nevedomosť o svojich právach	1
Hanba alebo vina	1
Nedôvera voči opatrovateľom alebo organizáciám	1

6. Diskusia a odporúčania

6.1. Kľúčové body diskusie

Nízka miera správania pri vyhľadávaní pomoci (iba 29,5 % obetí násillia vyhľadalo pomoc) poukazuje na významné bariéry v súčasnom systéme podpory. To je obzvlášť znepokojujúce vzhľadom na to, že 42,7 % respondentov uviedlo skúsenosť s násilím.

Vysoký počet respondentov (68,2 %) vyjadrujúci záujem o budúce podporné služby poukazuje na jasnú potrebu špecializovaných služieb. Najžiadanejšie formy — odborné poradenstvo (70,0 %) a osobné podporné skupiny (66,7 %) — poukazujú na konkrétne medzery v službách. Komunitne orientované formáty ako Kaviareň posunkového jazyka (53,3 %) a workshopy (60,0 %) boli tiež veľmi žiadané.

Kritickým zistením je zjavný nedostatok povedomia o tom, čo predstavuje násillie, a úplná absencia respondentov, ktorí kontaktovali podporné organizácie špecifické pre nepočujúcich v súvislosti s problematikou GBV.

6.2. Porovnávací analýza

So 42,7 % respondentov, ktorí uvádzajú skúsenosti s násilím, v porovnaní s 34 % počujúcich žien na Slovensku (FRA, 2014), tieto prvotné zistenia oprávňujú ďalšie skúmanie.

Tieto zistenia sú v súlade so širším európskym kontextom zdokumentovaným NKJT. Ich správa z roku 2021 opísala „kafkovský proces“ systémových bariér v prístupe k podpore (NKJT, 2021). Výskum NKJT z roku 2024 o ekonomickom násilí na ženách používajúcich posunkový jazyk odhalil vzorce celoživotnej zraniteľnosti (NKJT, 2024a). Ich paralelná štúdia z roku 2024 o zraniteľnosti starších žien ďalej zdokumentovala, ako nedostatok prístupnosti zvyšuje riziká domáceho násillia (NKJT, 2024b).

Bariéry zdokumentované NKJT v švédskom kontexte — zlé zaobchádzanie zo strany úradov, neprístupnosť informácií a nedostatok podpory v posunkovom jazyku — pravdepodobne paralelne zodpovedajú tým, ktorým čelia slovenské nepočujúce obeť.

6.3. Odporúčania

Potrebné okamžité opatrenia:

- Vyvinúť prístupné vzdelávacie programy o rozpoznávaní rôznych foriem násillia, poskytované v posunkovom jazyku
- Vytvoriť špecializované služby podpory pre obeť GBV s prístupom v posunkovom jazyku
- Zriadiť dôverné oznamovacie mechanizmy navrhnuté špeciálne pre slovenskú komunitu nepočujúcich
- Vyškoliť profesionálny podporný personál v kultúre nepočujúcich a posunkovom jazyku

Dlhodobé strategické ciele:

1. Vybudovať komplexnú sieť podpory vrátane:

- Psychologické poradenské služby v posunkovom jazyku
- Právna podpora s kvalifikovanými tlmočníkmi posunkového jazyka
- Bezpečné domy s personálom vyškoleným v posunkovom jazyku
- Skupiny vzájomnej podpory vedené vyškolenými nepočujúcimi facilitátormi

2. Implementovať preventívne programy:

- Včasná výchova v školách pre nepočujúce deti o rozpoznávaní násillia
- Komunitné osvetové kampane v posunkovom jazyku
- Školenie pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a sociálnych pracovníkov o špecifických potrebách nepočujúcich

3. Rozvíjať inštitucionálne kapacity:

- Vyškoliť viac nepočujúcich profesionálov v poradenstve a sociálnej práci
- Vytvoriť partnerstvá medzi organizáciami komunity nepočujúcich a existujúcimi organizáciami pre obeť GBV
- Zaviesť pravidelné systémy monitorovania a hodnotenia

7. Záver

Tento predbežný prieskum 103 respondentov zo slovenskej komunity nepočujúcich poskytuje cenné poznatky o výskyte a dopade rodovo podmieneného násillia. So 42,7 % účastníkov, ktorí uviedli skúsenosti s násillím, zistenia poukazujú na významný problém, ktorý si vyžaduje okamžitú pozornosť.

Zatiaľ čo 44 osôb uviedlo skúsenosť s násillím, iba 13 vyhľadalo pomoc, čo poukazuje na podstatný rozdiel. Avšak 30 účastníkov vyjadrilo záujem o získanie podpory, čo naznačuje potenciál pre pozitívnu zmenu, ak budú k dispozícii vhodné služby.

Demografická rozmanitosť respondentov poskytuje široký pohľad na výzvy. Vysoké zastúpenie žien medzi obeťami násillia (84,1 %) poukazuje na osobitnú zraniteľnosť, ktorú je potrebné riešiť.

Tieto zistenia poskytujú základ pre vývoj cielených intervencií a budú informovať plánovaný európsky projekt, čím pomôžu formovať programy, ktoré sú prístupné aj kultúrne vhodné pre slovenskú komunitu nepočujúcich.

8. Referencie

- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2014). Violence against women: An EU-wide survey. Main results report. Publications Office of the European Union. <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>
- European Institute for Gender Equality (EIGE). (2016). Combating violence against women: Slovakia. https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/2016.5493_mh0216775enn_pdfweb_2017021510_0605.pdf
- Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT). (n.d.). Survey instrument: Sexual abuse in childhood. [Unpublished survey instrument, adapted with permission for the Slovak context.]
- Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT). (2021). En kafkaliknande process – kartläggning av det bemötande myndigheter ger våldsutsatta döva, hörselskadade och dövblinda kvinnor, tjejer samt icke binära. <https://nkjt.se/wp-content/uploads/2022/07/En-kafkaliknande-process-kartlaggning-rapport-2021-PDF.pdf>
- Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT). (2024a). Teckenspråkiga kvinnor om ekonomiskt våld: En livslång utsatthet. <https://nkjt.se/wp-content/uploads/2024/02/En-livslang-utsatthet-2024-PDF.pdf>
- Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT). (2024b). Jag kan alla djur och växter på latin men inte mina rättigheter. <https://nkjt.se/wp-content/uploads/2024/02/Jag-kan-alla-djur-och-vaxtnamn-pa-latin-men-inte-mina-rattigheter-2024-PDF.pdf>

9. Príloha A: Dotazníkový nástroj

Kompletný dotazník „Dotazník GBV — Gender Based Violence (Rodovo podmienené násilie)“ bol administrovaný prostredníctvom Google Forms s doprovodom videa v slovenskom posunkovom jazyku ku každej otázke. Nástroj obsahoval 15 otázok:

Demografické údaje a identita (otázky 1 – 6):

- O1. Koľko máte rokov? — Jeden výber: vekové rozpätia od 5 – 12 do 80+
- O2. Ako sa identifikujete? — Dievča/Žena, Chlapec/Muž, Nebinárne, Nechcem odpovedať, Iné
- O3. Sexuálna orientácia? — Asexuálna, Bisexuálna, Homosexuálna, Heterosexuálna, Pansexuálna, Iné
- O4. Transrodová identita? — Áno trans muž, Áno trans žena, Nie
- O5. Ste... — Nepočujúci/a, Nedoslýchavý/á, Hluchoslepý/á, CODA, Počujúci/a
- O6. Z ktorého kraja? — 8 slovenských krajov + žijúci v zahraničí

Skúsenosť s násilím (otázky 7 – 9):

- O7. Zažili ste niekedy násilie? — Áno/Nie
- O8. V akom veku ste prvýkrát zažili násilie? — Vekové rozpätia od 0 – 4 do 81+
- O9. Aký typ násilia? — Fyzické, Emocionálne, Sexuálne, Online, Zneužitie majetku/peňazí, Zanedbávanie

Vyhľadávanie pomoci (otázky 10 – 12):

- O10. Vyhľadali ste pomoc? — Áno/Nie
- O11. Na koho ste sa obrátili? — 11 možností vrátane nepočujúcich/počujúcich psychológov, polície, rodiny, organizácií
- O12. Skúsenosť s podporou? — Veľmi dobrá / Dobrá / Neutrálna / Zlá / Veľmi zlá

Potreby podpory (otázky 13 – 15):

- O13. Chceli by ste dodatočnú pomoc/podporu? — Áno/Nie
- O14. Aký typ podpory? — 11 možností + Iné
- O15. Ak nechcete podporu, prečo nie? — 16 možností + Iné

10. Príloha B: Záznam opráv (v2.0 vs v1.0)

Táto verzia opravuje dátové nepresnosti nájdené vo verzii 1.0:

Problém	v1.0 (nesprávne)	v2.0 (opravené)
Celkový počet platných respondentov	102	103
Hlásené násilie	43 (42.2%)	44 (42.7%)
Celkový počet nebinárnych	6	7
Sexuálna orientácia	Vynechané asexuálne (15) a pansexuálne (4)	Všetky kategórie zahrnuté
Trenčiansky kraj	7	11
Košický kraj	9	5
Trnavský kraj	8	9
Žilinský kraj	7	8
Banskobystrický kraj	5	4
Online násilie	14	13
Zneužitie majetku/peňazí	11	13
Zanedbávanie	6	8
Sexuálne násilie	19	18
Vyhľadaná pomoc	13/43 (30.2%)	13/44 (29.5%)
Ženy medzi obeťami	37/43 (86%)	37/44 (84.1%)
Typy podpory	Vymyslené kategórie	Skutočné možnosti prieskumu